

Inspirace ze zahraničí

RAKOUSKÁ INSPIRACE

Inspirace ze zahraničí

Česko-rakouská inspirace

Lenka Gulová

V roce 2010 přišli na Katedru sociální pedagogiky PdF MU Eva Muroňová a Cyril Tomáš Havel, kteří studovali doktorandské studium a jejich školitelem byl prof. Martin Jäggel, tehdy děkan Teologické fakulty Vídeňské univerzity. V prostředí pedagogické fakulty hledali možné partnery pro spolupráci s širokou rakouskou iniciativou „**LEBENSWERTESCHULE**“ existující od roku 2008 v Rakousku, jejíž zakladatel byl právě pan profesor Martin Jäggel. Nabídku jsme přijali a bylo to jedno z našich nejlepších profesních rozhodnutí, poněvadž jsme se přes spolupráci a přátelství s českými a rakouskými kolegy ponořili velmi intenzivním způsobem do toho, co obnáší inkluze školy a inkluze společnosti. Měli jsme možnost mnoha setkání, bouřlivých diskusí, přátelského sdílení, společného organizování odborných seminářů a konferencí a velmi zajímavou práci na několika projektech Aktion s názvem Škola, kde jsem člověkem. Na tomto příkladu se ukazuje, jak je důležité nepropást šanci, která se nabízí. Tato naše spolupráce, jejíž hlavním tématem je inkluze, nás vedla k dalším iniciativám spojeným s inkluzí, ať se týkají nových výzkumných projektů, například GAČR a TAČR, k projektům na Ukrajině, nebo k vlastní pedagogické činnosti související s výukou, s akreditacemi studijních programů a vůbec k pochopení toho, co inkluze přináší jednotlivci i společnosti. Jeden z našich dalších rakouských partnerů, který byl od počátku součástí našich setkání, byla Kirchliche Pädagogische Hochschule Wien/Krems, která se v roce 2019 stala strategickým partnerem Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Pro dokreslení celého kontextu si můžeme krátce připomenout několik mezníků tohoto jedinečného česko-rakouského partnerství. Hned na začátku setkání, v roce 2010, jsme organizovali první odborný seminář zaměřený na téma zacházení s jinakostí ve školním prostředí a v roce 2011 to byla již konference s velkou účastí vystupujících i posluchačů. Rakouští hosté zde mimo jiné prezentovali projekt rozvoje škol zaměřený na hodnoty a vnímání (WWSE), jako je model autoevaluace školy. Následně se český tým se zúčastnil mezinárodního kongresu „Kultura uznání: Podílení se – důstojnost – spravedlnost“, který se konal ve dnech 3. a 4. května 2012 na Vídeňské univerzitě a v roce 2013 začaly oba týmy, český i rakouský, připravovat společný projekt Škola, kde jsem člověkem, který pokračoval až do roku 2017.

Od roku 2014 se začala uskutečňovat pravidelná pracovní setkání obou týmů střídavě v Brně a ve Vídni. V průběhu roku jsme se sešli minimálně čtyřikrát a společně jsme navštěvovali různé typy tzv. inkluzivních škol v Brně, v okolí Brna a ve Vídni. Tým se skládal z pedagogů, doktorandů a akademických pracovníků z několika pracovišť. Z rakouské strany to byli kolegové z Vídeňské univerzity a také z Kirchliche Pädagogische Hochschule Wien/Krems. Z české strany jsou součástí týmu kolegové z Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a z VOŠP Svatojánská kolej, Svätý Jan pod Skalou. Připomněla bych zde některá jména: například Thomas Krobath, vicerektor KPH Wien/Krems, Lída Muchová z Jihočeské univerzity, Radim Šíp, Denisa Denglerová, Martina Kurowski, Markéta Sedláková, Markéta Rácova a František Trapl z Pedagogické fakulty, z prostředí Vídeňské univerzity Kataryna Buchko, Doris Lindner, Helen Stockinger, dále již zmiňovaní Eva Muroňová, Tomáš Cyril Havel a mnozí další doktorandi a pedagogové, kteří se v projektu vystřídali.

Společným pozorováním ve školách a sdílením poznatků jsme reflektovali aktuální situaci v inkluzi v obou zemích a postupně se začala vynořovat různá témata spojená s novými rolemi a profesemi ve školním prostředí. Mezi nosná témata, se kterými dodnes pracujeme, patří kultura uznání v prostředí školy, zacházení s jinakostí, téma spirituality ve školním prostředí, nakládání s lidskou důstojností a mnohé další. Objevila se řada otázek směřovaných k tomu, jak má vypadat škola ve 21. století, a v souvislosti s tím, jak má vypadat vzdělávání učitele a nově vznikajících profesí ve školství,

kterí neodmyslitelně patří k inkluzivní škole. Postupně se začala tvořit výzkumná témata, případně výzkumné týmy a vznikla myšlenka společné publikace. V listopadu 2015 se v prostředí Pedagogické fakulty MU uskutečnila společně organizovaná velmi úspěšná třídní konference, která byla vystavěna na výstupech z projektu. Od roku 2017 probíhá spolupráce na tvorbě společné dvojjazyčné publikaci s názvem Škola na cestě do 21. století, která by mohla vyjít začátkem roku 2020.

Naše partnerství žije svým vlastním životem. Stali jsme se součástí něčeho mimořádného, co přispělo ke smyslu našeho profesního života. Pochopili jsme, co znamená jednota v různosti a jaký potenciál přeměny společnosti se nabízí v samotné inkluzi.

Profesor Martin Jäggle

Vídeňská univerzita, Rakousko

Martin Jäggle je člověk, který se nebojí diverzity, protože ví, kde je doma, a jako doma by nebyl tam, kde by rozmanitost scházela.

Cyril Tomáš Havel

Spolupráce v projektu Aktion, ve kterém byla vídeňská katolická teologická fakulta zastoupena univ. prof. M. Jägglem, znamenala pro mě inspiraci pro široké pojetí inkluzivního myšlení ve výchově a vzdělání, které se vztahuje nejen na přístup k lidem s handicapem fyzickým, psychickým či sociálním, ale také na různost kultur a světonázorových postojů.

Ludmila Muchová

Otázka je cennější než odpověď, ještě cennější otázka je ta, která probouzí další otázky, a setkání s růzností takové otázky provokuje.

Eva Muroňová

Pan profesor Martin Jäggle je pro mě novodobým Foucaultem, protože mě zcitlivěl k tématům moci a ne/přijetí ve školním prostředí. Jsem mu vděčná za jeho lidský i profesní prostor, který mi otevřel, abych mohla vnímat inkluzivní vzdělávání více s respektujícím a spirituálním rozměrem.

Markéta Sedláková

V průběhu spolupráce s panem profesorem jsem si připomněla, jak mnoho času trávíme jako děti ve školách, jak moc ovlivňuje školní prostředí náš život, nejenom ten dětský, ale jaké má školní prostředí vliv na utváření vlastního sebepojetí, sebevědomí, identity a budoucího uplatnění. Začala jsem sociální pedagogiku více chápat jako bytostně propojenou i se školním prostředím (že je vlastně škoda s ní nastupovat až „po škole“ a napravovat chyby, které škola zasadila, že je potřeba jít přímo na místo činu a že je také potřeba školu vtahovat do celospolečenské diskuse atd.). Možná to nebylo jen spoluprací s panem profesorem, ale rozhodně ta spolupráce přišla v příhodný čas a téma školy a jejího vlivu na člověka umocnila. Navíc jsem panem profesorem nadšená jako člověkem, obdivuji jeho trpělivost a snahu poskytnout každému tolik času, kolik potřebuje.

Denisa Denglerová

Martin Jäggle se narodil v roce 1948 ve Vídni. Studoval na univerzitách ve Vídni a v Innsbrucku, a to filozofii, fyziku, matematiku a katolickou teologii. V roce 1992 byl promován doktorem teologie. V letech 1971–1975 vyučoval náboženství na různých základních a středních školách a od roku 1996 přednáší náboženskou pedagogiku pro budoucí učitele náboženství. V letech 2003–2013 působil jako profesor náboženské výchovy a katechetiky na Katolické teologické fakultě Vídeňské univerzity, zde byl také od roku 2008 do roku 2012 děkanem. Je uznávaným autorem vědeckých publikací, učebnic a dětských knih publikovaných ve 12 jazycích. Přednáší a vede semináře na vysokých školách a univerzitách v 11 evropských zemích. Je prezidentem koordinačního výboru pro křesťansko-židovskou spolupráci a je člen vědecké poradní rady HIKMA, časopisu pro islámskou teologii,

náboženskou pedagogiku aj. Angažuje se v různých projektech, mimo jiné v široké platformě „LEBENSWERTESCHULE“. Je zástupcem vydavatele Südwind-Magazin, Mezinárodní politika, kultura a rozvoj.

Fragmenty záznamu rozhovoru s Martinem Jägglem (červen 2019)

K projektu

MJ: Vyrůstal jsem ve stínu (Stephans) Dómu a ve světle synagogy. Ti, kteří začali stavět Stephansdom, věděli, že dostavění se nikdy nedožijí. Je to stejné jako s naším česko-rakouským projektem Škola, kde jsem člověkem, jehož dokončení se taky nedožijeme. Stejně jako oni i my budeme na projektu pracovat mnohé generace.

K významu Kirchliche Pädagogische Hochschule Wien/Krems

MJ: KPH je mimořádná instituce, která se od počátku zapojila do našeho projektu a která široko daleko nemá ve světě obdoby. Tu mimořádnost spatřuji v tom, že podstatou této školy je náboženská a kulturní rozmanitost. Pod touto střechou se setkávají rozličná náboženství, od svého vzniku byla tato církevní škola určena k profesionalizaci učitelů všech náboženství Rakouska, ať to byli katolíci, evangelíci, ortodoxní, starokatolíci, či další. Tak se stalo KPH centrem pro vzdělávání učitelů všech náboženství, tedy i islámu, judaismu a dalších náboženství. Pro mnohé společnosti je ještě dnes nepředstavitelné, že na světě bude existovat taková církevní škola, kde není náboženská diverzita brána jako problém, ale jako potenciál ke společnému vzdělávání. Tváří tvář rozmanitosti tak poznáváme toho druhého.

Ke škole, co je jejím úkolem

MJ: Když chceme vytvořit nebo podpořit něco nového, musíme dát pryč to staré. Ve škole jsme často tlačeni k tomu, že se po nás chtějí nové úkoly a současně se na tyto nové úkoly nabaluje to, co se ve škole dělá léta. Představa, že „musím dělat stále víc a víc“, vede jen k útrapám a nedovolí tak vzniknout něčemu novému. Je důležité srovnat si priority. Platí i v pedagogice, že méně je více. Lidé se dnes chtějí vzdělávat sami. Škola je jen prostor, kde se lidé mohou vzdělávat. Instituce jako taková je v dnešní době něco, co vyvolává odpor. Ale když instituce poskytuje životní prostor, prostor k rozvíjení, pocit efektivity a dodání odvahy, má pak člověk jiné šance. V době autoritativní společnosti byly školy myšleny jako povinné. V demokratické společnosti nemohou být školy autoritativní. V demokratické společnosti může být škola legitimní jen do té míry, když je demokratickým zřízením. Demokratická škola „žije“ z důstojnosti, ze spolurozhodování, důležitou součástí je právo a naplňování práva na vzdělání. Ještě poznámka, škola a politika spolu navzájem souvisí, při školních projektech vždy musíme mít na zřeteli aktuální politickou situaci a podporu.

K odstraňování toho starého

MJ: Jednoduše ze zkušenosti samotné, takhle to dál jít nemůže, není to prospěšné pro všechny zúčastněné, musím nechat to, co vidím, že to nejde, nepomáhá, že to jsou jen mé priority, že jde o ustavičný boj proti druhému, tak se zastavím a zeptám se: „Dobře, a co vlastně děti a dospívající potřebují právě teď? A jak to dáme do pohybu?“ A pak vznikne to „nové“ krok za krokem. Každá škola má svůj příběh a historii a její změna je běh na dlouhou trať. Jako je to i u Dómu (pozn. Stephansdom). Měli bychom brát na vědomí, že „Schools change slower than churches“ (Školy se mění pomaleji než kostely). Když má člověk vizi, potřebuje pro její uskutečnění výdrž. Zastavení se na začátku je první krok k něčemu novému. Myšlenka, že je potřeba dělat stále víc a víc, je skvělá předpříprava pro vyhoření. Kladu si otázku: „O co jde teď, jaké jsou aktuální priority, co má přednost, jaké mají žáci a studenti potřeby a jaké mají možnosti?“ Nevyplatí se, když se budu otáčet dozadu, říkat, že v minulé generaci se učilo takto a takto, tak současné generaci to musí taky stačit.

Další věcí je, že si učitelé na děti často stěžují, pak ztrácí k dětem vztah. Na žáka pohlíží jako na něco problematického, téměř neživého, nevnímají děti jako lidi. Je to jako v Bibli: tvoje řeč tě prozradí. Je nutné opustit představu o ideálním učiteli, který všechno dokonale umí a ví, protože každý člověk je ve svých kompetencích v něčem omezen. Škola vyžaduje rozličné kompetence, kterými nedisponuje jeden člověk, ale my všichni dohromady. Skrz toto následně vzniká koncept školy, který utváříme všichni spolu. Moc školy neovlivňuje jen společnost a rodina, ale tato moc je i reakcí, protože škola strukturálně „znásilňuje“ studenty. Kvůli svým deficitům škola týrá a ponižuje, vidí samotné deficity, a ne jejich potenciál, možnosti a potřeby. Fikce homogenity a rutina, které jsou s tím spojeny: všechny děti jsou stejné, všechny děti vědí to stejné, všechny mají stejné chápání a já jako učitel musím koncipovat hodinu tak a tak, protože jsou všechny děti stejné, tak s touto fikcí, vždy to byla fikce, je v podstatě konec.

Jedním z nejsilnějších okamžiků z prostředí školy jsem zažil v jedné venkovské škole blízko Brna, kde se děti, které byly s úkolem hotové, rozhlížely po třídě, kdo ze spolužáků potřebuje pomoc. Komunita/národ je společná záležitost, a ne princip konkurence. A něco takového se nedá zinscenovat pro návštěvníky, kteří přijíždí do školy, to je věc, která je v té škole přítomná každý den. Co se týká celkového kontextu, tato škola dostala impuls ke změně tím, že do školy přišlo dítě s autistickým postižením, nadané dítě, dítě s mentálním postižením a ta škola šla této situaci vstříc, prostě se jí chopila. Měli šanci a příležitost a využili ji k proměně, naučili se zacházet s jinakostí. Na této škole bylo fascinující také to, že když jsem vešel do prvního patra, byl tam ateliér kreativity, a ne vítězné poháry, které škola v minulosti vyhrála. Poháry byly dole ve sklepě vedle šatny. Takže venkovská škola se s celkem běžnými učiteli (a skvělou ředitelkou) stala školou férovou, a to doslova, neboť za své existence získala od Ligy lidských práv certifikát Férová škola. To je podle mě silná stránka České republiky, že jsou zde neziskové organizace, které dokážou způsobit takovou dynamiku.

K Vídní

MJ: Především Vídeň je mladé město. Celkově 20 let byla Vídeň nejstarší spolkovou zemí, tedy co se obyvatelů týče, dneska je to nejmladší spolková země. Město je teď jasnější, světlejší, na rozdíl od té poválečné, začouzené Vídně, ve které jsem vyrůstal já. Že jednou bude Vídeň takhle jasná, bylo nepředstavitelné. Vídeň je město, ve kterém hraje důležitou roli veřejná doprava, Vídeň je město, ve kterém je obrovské množství sociálních bytů a pro potřebné se nachází pomoc a podpora. Velkou předností je rozmanitost kultur, od hudby přes muzea je Vídeň rozmanitá a dynamické město – od vážné hudby po tradiční vídeňské písně. Ale znám i stinné stránky Vídně. Jednou z nich je i politická strana jako FPÖ.

Vídeň byla vždy židovským městem, ale i antisemitským. Má temnou historii vyhánění a likvidace Židů. Od roku 1420, kdy bylo upáleno 300 židů, tak 200 let nebyla ve Vídni židovská obec. Když jsem působil na teologické fakultě, tak jsem založil koordinační výbor pro spolupráci křesťanů a židů. Dne 9. června 1419, tedy přesně před 600 lety, se fakulta radila, jestli budou židé v jednom spolku s křesťany. Existuje o tom protokol a přemýšlel jsem, že 600 let se s tím musí fakulta zabývat, co se pak i stalo.

Ještě k samotné Vídni, přistěhovalectvím Vídeň omládla, protože přistěhovalci mají děti a Vídni přibývá 20 tisíc obyvatelů ročně.

K teologické fakultě

MJ: Na teologické fakultě jsou katedry katolické teologie a nahoře evangelické teologie. Je tu také institut pro islámská studia, protože univerzita koncipuje instituci jako instituci náboženských studií. A je tu také výzkumné centrum pro náboženství a jeho transformaci v evropských společnostech. Dá se tady nově studovat v magisterském programu i ortodoxní náboženská pedagogika (pravoslavná teologie). Dalo by se říct, že univerzita i fakulta se snaží vidět v rozmanitosti potenciál. A to bylo inspirací pro náš projekt, protože roku 2004 jsme společně s Thomasem Korbathem začali seminární řadu „Teorie a praxe vývoje škol a náboženství“ pro studenty učitelství všech předmětů. Seminář je vyučován i dnes a z něho vyplynula ta naše iniciativa Lebens.werte.schule a kardinál Schönbrunn musel

souhlasit s tím, že evangelický teolog má řádné pracovní místo na katolické fakultě. V roce 2006 se přidala islámská náboženská pedagogika. Dnes je fakulta od knihovny ve sklepě až po půdu dům náboženství. Kromě jedné části, ta ještě patří právnické fakultě. Myslím, že není náhoda, že katolická teologická fakulta má studenty ze 45 zemí a v doktorském studiu je taky polovina ze zahraničí. Možná je tedy zrovna katolická fakulta ta fakulta s největší diverzitou. Nebylo to rozhodnutím fakulty, ale důsledek toho, že se nachází ve Vídni. A tak je to i s mnoha jinými školami, také se nerozhodly samy od sebe, ale prostě se tak stalo přirozeným vývojem a oni tuto příležitost využili ke změně.

K funkci děkana teologické fakulty

MJ: Od roku 1966, s roční pauzou, jsem členem univerzity. Nejdříve jako student, pak jako vyučující, pak profesor a nepředvídaně 5 let jako děkan. I dnes, jako penzista, jsem pořád členem univerzity. Stárne i univerzita, nejen já. Tehdy byla univerzita ještě malá. Dnes má univerzita, bez lékařské fakulty, přes 90 tisíc studentů. Tehdy byla přeci jen trochu provinční. Dnes je internacionální, a to i díky katolicko-teologické fakultě. Dříve tady byla tzv. Siegfriedskopf (památník Siegfrieda, který symbolizuje německý nacionalismus), ale pomník se povedlo univerzitě odstranit. Dnes je ve vnitřním foaye nápis, že bez lidských práv se nedá dělat věda. Ročně se na univerzitě koná 250 akademických slavností, je to živý mechanismus.

Nejlepším předpokladem pro funkci děkana bylo to, že jsem byl devět semestrů zástupcem studentů v senátech a výborech a pak ještě 4 roky člen odvolávací komise. Co je důležité? Jako děkan se člověk nesmí obávat konfliktů, protože právě konflikty jsou značně produktivní. Vyjít s konfliktem na světlo, a ne ho zatajovat, i kdyby hrozilo, že nebudu děkanem. Je tedy děkan zastupitelem zájmů své profese, nebo fakulty? Bez pochyb jsem byl jako děkan zástupcem fakulty. Výzva byla, jak vytvořit ze 65 vědců fakultu. Existuje jen jedna teologie, ale na fakultě se zabýváme vždy určitým oborem, ale teologie není součet oborů. Podobně to platí i u pedagogiky a na jiných fakultách. Může existovat jenom jedna pedagogika jako věda, všichni, kteří jsou takto činní, mají ale konkrétní obor. Součet těchto oborů se také nerovná pedagogice jako takové. A pak jsou tu velevážené obory, ale i méně respektované obory, jako je například sociální pedagogika, protože to není zrovna obor s dlouhou tradicí, ale zato má potenciál do budoucnosti, což je ale často přehlíženo. Podobně je to třeba i s náboženskou pedagogikou na teologické fakultě.

Jedna věc jsou tedy konflikty, ale pozor, když člověk vidí jenom problémy, začne to mít psychický dopad. Já si toho všiml na sobě, neustále jsem měl co dočinění s konflikty a rozhodl jsem se si všimat, co se mi povedlo za den výjimečného nebo dobrého, třeba i řešení nějakého konfliktu. Pokud to nebudeme dělat, tak hrozí, že se to pozitivní ztratí v tom množství toho negativního.

Je to já a mí žáci, nebo my a naše škola? Já a moje katedra, nebo my a naše fakulta? Rozběhl jsem proces rozvoje fakulty, pustili jsme se do mnoha projektů, bez nich bychom to neovládli, bez projektů. *Sami bychom se přes tu bažinu neprobradili.* Já jako osoba neumím fakultu změnit, nemůžu změnit jen tak myšlení lidí, nemůžu udělat žádné opatření, chce to jen proces, ve kterém se člověk naučí myslet jinak, ve kterém najde jiné možnosti pro kooperaci. Ale to se netýká jen interně fakulty, ale fakulty jako části univerzity. Na začátku mého děkanování existovala jedna výzkumná platforma, které se fakulta účastnila. Na konci mého období bylo 5 interdisciplinárních výzkumných platforem, na kterých se fakulta podílela, a jedna z nich byla dokonce v řídicí pozici. Vztaheno na školu můžeme tvrdit, že škola potřebuje vnitřní strukturu a kulturu pro společnou práci, ale škola potřebuje taky i síť, která školu přesahuje. Do této sítě patří univerzita nebo další instituce, které mají ke škole různé přístupy, a patří sem i jiné školy, se kterými je možné se vzájemně navštěvovat, povyprávět, já se podívám na tvoji školu, pozvat – ty se přijď podívat na tu moji atd. Protože ten pohled zvenčí je prostě jiný a není nahraditelný. Je to vlastně moje poznání skrz cizí oči. A taky pohled na vlastní potenciál a na to, co se ještě musím učit. Takže to, co jsem jako děkan uvedl do chodu, taky pro školu, bylo, vidět možnosti kolem nás. A poslední, co potřebuje fakulta nebo i škola, je vize. O co jí jde a za čím stojí ve společenských, politických, a speciálně v teologických i církevně-politických otázkách. To musí být

rozpoznatelné. Ale ne proto, že by byla proti něčemu, ale pro něco. Protože postoj proti jen oddaluje dosažení cíle. Naproti tomu kladným postojem k věci se můžeme dostat dál a s námi i ostatní.

K orientaci na školu

MJ: Nevím, jak bych to teď vyjádřil, ale když jsem začal učit, neměl jsem žádnou zkušenost. Hledal jsem někoho, kdo by mi vysvětlil, jak škola vůbec funguje. Udělal jsem několik pokusů. Začal chodit na matematiku, kde probíhalo vyučování ve skupinkách. 4 nejchytřejší matematici ze třídy pracovali v skupince s ostatními a nejslabší žáky si vzal učitel. Byli jsme tedy ve skupinkách a nuceni spolupracovat, což vneslo do učení určitou dynamiku. Učit se, znamená učit se společně. A matematiky jsem se už jako předmětu nebál. Na střední škole jsem dokonce matematiku doučoval. Mým „žákům“ jsem nevysvětlil, jak se to má počítat, ale nechal jsem je vysvětlit, co mají za problém. Skrz to si uvědomili problém a získali přístup k řešení.

A pak jsem šel poprvé roku 1971 učit a rozhodl jsem se i v rámci výuky náboženství zavést na vyučování práci v týmech. A chtěl jsem schopné týmy. Tak jsem si udělal sociogram třídy. Zeptal jsem se: „Koho bys zvolil za mluvčího třídy? S kým bys rád dělal domácí úkoly? Koho bys pozval na svou narozeninovou oslavu?“ V sociogramu nahrazovaly tyto pomocné otázky vůdčí schopnosti, spolupráci a vztahy. Díky tomuto rozdělení jsem utvořil skupinky, aby všechny tři aspekty byly ve skupince v rovnováze. Pak dostali úkoly a museli na nich společně pracovat a učit se.

Vždy mě zajímala otázka participace. Ne to, co já dokážu naučit, ale co se lidi sami dokážou naučit. A byl rozdíl, jestli na vás kouká 30 žáků nebo 5 skupin. Rozdělení žáků do skupin bylo něco úplně jiného než zasedací pořádek. Při vyučování se někdy stávalo, že děti chtěly být ve své staré skupince, ale tak to nešlo, vždy jsem si roztřídil aktuální složení třídy podle sociogramu, aby byla práce efektivní. Abych děti přesvědčil, musel jsem argumentovat, proč musí být ten a ten v té a té skupince. Například proto, že místo v této skupince je důležité hlavně pro žáka samotného.

Sním

O škole, která je místem, kde se žije a učí, o škole, ve které má úcta k člověku přednost před jeho výkonem, ve které je možné člověkem být a člověkem se stávat.

Sním

O škole, která pomáhá unést obavy a probouzí netušené schopnosti, o škole, která přeje spolupráci a nepotřebuje konkurenci, o škole, která povzbuzuje zvědavost a zvědavost, ve které není strach z otázek a je prostor k objevování.

Sním

O škole, ve které je rovnováha mezi prací a hrou, aktivitou a zklidněním, všedním a slavnostním a ve které mají prostor i konflikty, o škole, která je přátelská k chybám a nedělá si nárok na dokonalost, o škole, která si je vědoma svých hranic a také je uznává. O škole, pro kterou se nežije, ale ve které je možné určitou část dne žít. Protože škola není život a ani není v životě tím „jediným“ a protože škola nemá právo život ovládat a řídit.

Lenka Gulová

Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita v Brně

Oblasti výzkumu a přehled aktualit Katedry sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně lze nalézt na <https://ksop.ped.muni.cz/projekty>.